

nisme zou willen nemen, even streng hebben wij, Calvinisten, ons van elke gewaagde gevolgtrekking uit voor ons gunstiger verschijnselen te onthouden. Om te weten, wat het Calvinisme voor de kunst is, moet veeleer raad gepleegd met de geestesrichting zelve van het Calvinisme, voorzoover deze de onderstellingen en verschijnselen beheerscht, waardoor wezen en werking van de kunst, en de aard van het schoon, dat haar sfeer is, bepaald wordt.

Verstaat men nu onder Calvinisme die opvatting van ons menschelijk bestaan, waarvoor Calvijns persoon en bewustzijn de moedergedachte, met de ontwikkelingslijn dier gedachte, bepaald heeft, dan plaatst ons onderwerp ons allereerst voor de vraag, wat uit Calvijns formeel beginsel voor de waardeering der kunst voortvloeit.

De hervormer van Genève wist zich formeel in zijn bewustzijn gebonden door de H. Schriftuur. Wat hem de grond dezer gebondenheid was en op wat wijze die werkte, mag mij thans niet ophouden. Het feit dat Calvijn dien band eerde, is onbetwist. Zelfs nog verder gaande dan Luther, die het „niets tegen de Schrift” tot leus koos, gold voor hem de regel: „niets dan uit de Schriftuur.” Hij dreef dit niet enghartig, als gold die Schrift alleen naar zijne uitlegging, maar ruim; aan die Schrift steeds zijn eigen uitspraak appellabel. Altoos echter in dien zin, dat hemel en aarde voor hem niet bestond, gelijk hij of een ander die door het prisma van rede en zintuig waande te zien, maar gelijk de H. Schrift die toonde. Hieruit vloeit voort, dat dus ook de vraag naar de plaats, die aan het schoone is aan te wijzen, voor den Calvinist haar beantwoording vindt in hetgeen ons die H. Schriftuur over den ontologischen en kosmologischen samenhang der dingen openbaart. Niet op tekst aan tekst rijgen komt het daarbij aan, maar op het kennen van die wereld- en levensbeschouwing, die voorzoo- veel het schoone en de kunst aangaat, in de voorstelling der H. Schrift geboden ligt of ondersteld wordt.

Naar die voorstelling nu moet de kunst en het schoone thuisgebracht onder het hoogere en rijkere begrip van Heerlijkheid.¹⁹⁾ „Heerlijk” is God zelf, en dit heerlijk-zijn bestond voor God reeds, eer de wereld was; want Christus bidt: „Verheerlijk Mij met de heerlijkheid, die Ik bij U had, eer de wereld was.”²⁰⁾ Toch staat ze, ook eer die schepping er is, met